

Každý hlas sa oplatí vypočuť

Aj takto by sa dalo začať odpoveď na recenziu Michaely Paštékovej, ktorá bola uverejnená vo Fotonovinách, č.15/2011. Komentovala ňou výstavu združenia PHOS, ktorej som bola spolu s Mariánom Paukovom kurátorkou. Možno sa však treba najprv zamyslieť, čo je umenie fotografie, fotografia ako umenie. Umenie jedinečné a mnohotvárne, nie imperatívne, ale tvoriace predpoklad pre jeho ďalšie vnímanie. Vznik fotografie nezahubil maliarstvo, ako to predpovedal francúzsky maliar Delaroche, ale naopak, umožnil otváranie nových foriem umenia a jeho ďalších smerov. Vznik nových médií neznamená koniec fotografie. Lebo fotografia disponuje mnohými vlastnosťami, reprezentuje i re-reprezentuje. Ak prestáva mať len praktickú funkciu, stáva sa stopou a pamäťou. Tu prichádzame na koreň významu rozhodného umenia, ktoré je vo svojej individuálnosti presnou a pritom zraňujúcou výpoveďou. Chce byť prínosom, nie súbojom, lebo bojisko je vždy primalé a bojovníkov priveľa.

Fotografické združenie PHOS si dalo za cieľ znovusprítomniť význam dokumentárnej fotografie, ktorej zmyslom je prenikať pod povrch skutočnosti. V tom je nevyhnutne iné ako klasický dokument, lebo samotná skutočnosť je premenlivá, vždy v polohe, ako ju vidíme my sami, vieme vidieť, chceme vidieť. Doba sa zmenila. Zmenilo sa prostredie, ľudia, situácie. Zmenil sa pohľad, technika, materiál a faktúra fotografie, dynamickosť a s ňou emocionalita výrazu. Naliehavosťou, viac či menej nástojčivou vyúsťuje súčasná dokumentárna fotografia do potreby pristaviť a zamyslieť sa, dať možno inak nepovšimnutej (ne)všednosti iný obrazový význam. Nielen sarkasticky pritvrdzovať obnažovanie povrchu postupnej vyprahlosti súčasnej spoločnosti, ale pokúsiť sa zachytiť jej vnútorný svet a jeho prejavy.

PREMENY - nedotknuté metamorfózy súčasného Slovenska, to je názov výstavy, ktorou štyria fotografi združenia PHOS, **Michal Fulier, Andrej Lojan, Laco Maďar a Matúš Zajac** predstavili verejnosti štyri reflexie, štyri odlišné pohľady na vnútorný svet premien prostredia v jeho vonkajšej podobe. Azda netypické príklady vnímania súčasného Slovenska.

Evanjelizujúci cigáni, kňazská formácia, stagnujúce malomesto, či hľadanie chvejivej rovnováhy v športovej gymnastike.

foto: Michal Fulier

Nič šokujúce. Vnútrotná razantnosť. Niektorí by to mohli nazvať aj tradičným spôsobom vnímania. Ide však o jeho novú intenzitu a obsahy.

foto: Andrej Lojan

Inštalácia bola možno nedostatočne vnútorne členená a jednotliví autori v nej tak trochu splývali. Pre všetkých autorov bolo však dôležité individuálne poslanstvo hľadania čiernobielej farebnosti krásy, vznešenosti, nerodiacej sa z katastrofickej spektakulárnosti, ale z nepatrných okamihov, vznikajúcich tam, kde ich možno iní nevidia.

foto: Laco Maďar

Fotografi skupiny PHOS nenapodobňujú klasický dokument, ani ho neironizujú subjektívnym odstupom, ale vedome sa hlásia k jeho slovenskej, českej a európskej tradícii, rovnako ako sa hlásia k novému slovenskému, českému a svetovému dokumentu.

Meno skupiny AEVUM len zastupuje ako jedno z viacerých toto novovznikajúce súostrovie, lebo dnešné zoskupenia už nie sú len osamelými ostrovmi, ale vytvárajú spoločné pásmo súčasného dokumentu.

Fotografi PHOSu majú singulárne, osobité videnie. V prípade Andreja Lojana je krehké, u Laca Maďara robustné, Michal Fulier zaznamenáva letmosť a prchavosť chvíle.

Matúš Zajac posúva klasický dokument do výtvarnej polohy, čím umocňuje emocionálne vibrovanie jednotlivých obrazov. Tak sa jeho rukopis stáva evidentným a osobitým vo svojom výraze i výslednej emocionálnej polohe. Vyzretý po všetkých stránkach.

foto: Matúš Zajac

Manifest skupiny je výzvou najmä voči sebe samým. Výstava príslubom. Skutočný význam skupiny preverí až čas, ktorý je v dokumente dlhým časom, lebo dokumentárna fotografia je vždy celoživotným projektom.

Ivana Pástorová
teoretička združenia fotografov PHOS